

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра майстерності актора

АНОТАЦІЯ

До творчого проєкту

**Захист сценічного образу Сторожихи в дипломній виставі за
драматичним етюдом Олександра Олеся «Осінь»
На здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»**

Виконала:

Здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціалізація 026 «Сценічне мистецтво»

Поліна МІТУРІЧ

Керівник творчого проєкту:

старший викладач кафедри майстерності
актора ХДАК,

заслужена артистка України

Майя СТРУННІКОВА

Рецензент:

головний режисер Харківського

державного академічного

українського драматичного

театру ім. Т. Г. Шевченка,

заслужений діяч мистецтв України

Степан Пасічник

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____/Віталій МІЗЯК/

11 червня 2025 року

Харків 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 «ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ДЖЕРЕЛА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ «ОСІНЬ»»	5
1.1. Біографія та творчий шлях автора О. Олеся.....	5
1.2. Історія написання та художнє втілення драматичного етюд «Осінь»	10
1.3. Розбір основних подій згідно розвитку сюжету	12
РОЗДІЛ 2 «МЕТОДИКА РОБОТИ НАД СЦЕНІЧНИМ ОБРАЗОМ»	15
2.1. Характеристика та аналіз образу Сторожихи. Психологічний портрет та мотивація	15
2.2. Сторожиха та її взаємовідносини з іншими персонажами	19
2.3. Робота над характером та характерністю	21
2.4. Надзавдання та наскрізна дія ролі	22
РОЗДІЛ 3 «СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ СТОРОЖИХИ»	23
3.1. Використання виразних засобів для становлення сценічного образу. Голосова та пластична характеристики, темпоритм ролі	23
3.2. Костюм, грим та реквізит	24
ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30
ДОДАТКИ.....	32

ВСТУП

Цей творчий проєкт базується на моєму дослідженні образу Сторожихи - однієї з головних постатей драматичного етюдю «Осінь» О. Олеса 1913 року. Постать Сторожихи служить центральним образом для розкриття змісту твору. Вона є художнім втіленням ідеї життєвої мудрості, глибинного внутрішнього чуття та незламної сили людського духу. В її образі поєднано зовнішню простоту з глибокою духовністю, здатністю відчувати та передбачати. Сторожиха не просто стара жінка - вона символ одвічної мудрості, що спостерігає за плином життя. Саме це підкреслює **актуальність** драматичного етюдю «Осінь» - вічне протистояння між безтурботністю та тривогою, природною гармонією та людськими проблемами. Цей образ змушує нас замислитися, як зовнішній світ впливає на внутрішній стан людини, а також оцінити значення аналізу та мудрості у складних життєвих обставинах. Через емоційну крихкість персонажів і мовчазну присутність Сторожихи автор ніби спонукає глядача зупинитися й задуматися над тим, що насправді керує нашими вчинками - розум, серце чи щось інше, щось глибше. Попри те, що п'єса була написана понад століття тому, в ній порушуються теми та проблеми, які залишаються надзвичайно актуальними й сьогодні, це неймовірно притаманно творчості О. Олеса, адже він не просто класик, він голос, що говорить крізь століття. Його творчість часто порушує теми боротьби, любові, патріотизму, страху, самотності й швидкоплинності буття, які сьогодні звучать так само гостро.

В роботі над образом Сторожихи ми з майстром групи, заслуженою артисткою України - Струнніковою Майєю Валеріївною користувалися принципами роботи психологічно-реалістичного театру поєднаного з елементами поетичного театру.

Метою мого творчого проєкту є: оволодіти теоретичними та практичними методами роботи над роллю Сторожихи та представити результати цієї праці у практичному втіленні сценічного образу.

Для досягнення цієї мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- Дослідити та проаналізувати біографію і творчість О. Олеса.

- Ознайомитись з історико-літературним контекстом створення драматичного етюдів «Осінь» та його художніми втіленнями.
- Здійснити всебічний аналіз образу Сторожихи, її характеру, мотивацій та функціональної ролі в п'єсі.
- Визначити головну мету, надзавдання та наскрізну дію персонажу Сторожихи в драматичному етюдів «Осінь».
- Розробити зовнішність персонажа Сторожихи, візуально передати її сутність за допомогою гриму, костюма та реквізиту. Оформити сценічний простір.
- Практично втілити розроблений сценічний образ.

РОЗДІЛ 1 «ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОГО ДЖЕРЕЛА ОЛЕКСАНДРА ОЛЕСЯ «ОСІНЬ»»

1.1. Біографія та творчий шлях автора О. Олесь

Олександр Олесь – співець української душі, письменник, лірик, поет, драматург, перекладач, один з найвідоміших представників символізму української літератури та перший український історіософ.

Справжнє ім'я – Олександр Іванович Кандиба. Народився Олександр в с. Крига, в Лебединському повіті Харківської губернії 5 грудня 1878 року, проте своє дитинство Олександр провів у селі Верхосулі, де його дід винаймав великий панський маєток. Батько працював риболовцем в Астрахані, але трагічно загинув на річці Волзі, коли хлопчику було лише одинадцять років. Після трагедії мати з трьома дітьми повернулася до рідного містечка Білопілья. Саме там Олександр закінчив початкову школу та два класи училища.

У п'ятнадцять років О. Олесь вступив до землеробської школи в Дергачах на Харківщині. Там він вперше спробував себе як поета, друкуючи свої вірші в рукописному журналі. У школі дуже потоваришував з майбутнім письменником Петром Радченком, який говорив і писав виключно українською мовою. Олесь стверджував, що саме Радченко зародив у ньому зерно національної свідомості. Після закінчення школи Олександр став вільним слухачем в КПП на агрономічному відділенні, але не в змозі заплатити за право слухання був змушений залишити інститут, натомість він пішов працювати практикантом у маєток Івана Харитоненка.

Пізніше, у 1903 році Олександр Іванович вступив до ветеринарного інституту в Харкові. У той же період Олександр був присутній на урочистостях з нагоди відкриття першого пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві. На цій події О. Олесь випала неабияка нагода поспілкуватися з відомими українськими митцями, такими як Михайло Коцюбинський, Борис Грінченко, Леся Українка і

Володимир Самійленко. Ця зустріч значно вплинула на його подальший шлях у літературі.

В 1905 році Олександр опублікував свої твори в альманасі «Багаття». Саме цей період розвитку визвольного руху в Україні став для О. Олесь народженням митця нового покоління, поета та патріота.

Перша збірка віршів «З журбою радість обнялась», під літературним псевдонімом «Олександр Олесь» в 1907 році вийшла завдяки фінансовій підтримці українського мецената Петра Стебницького. Визнання збірки також завдячує відомій історикині Олександрі Єфименко, яка високо оцінила поезію молодого автора та заохотила до публікації його поезій. Інтелектуальна українська громадськість одразу захопилася ліризмом збірки та з нетерпінням чекала його наступних творів. Через два роки поет випустив другу свою збірку під назвою «Поезії». А у 1911 році вийшла вже третя його збірка з назвою «Поезії. Книга III».

В тому ж визначному для О. Олесь 1907 році, він бере шлюб з Вірою Антонівною Сवादковською, донькою надвірного радника з Волині. У той час Віра Антонівна була студенткою історично-філологічного відділу Вищих жіночих курсів у Санкт-Петербурзі. І в тому ж році, 8 липня у молодого подружжя народився син Олег Кандиба, відомий нам, як Олег Ольжич – археолог, поет і видатний український націоналіст.

Щойно утворена, молода родина одразу зіткнулася з фінансовими проблемами. Треба було шукати гроші на навчання, дитину, кошти на видання поезій і врешті-решт на здоров'я, це призводило до того, що О. Олесь змушений був усе частіше вдаватися до позик.

«Кожна людина може призвичаїтись до всього і стати «добрим робітником», — писав О. Олесь у листі до П. Стебницького. — Ось і я тепер уже не держусь за одвірок і спокійно дивлюсь як часом...здирають з живого шкіру, а обірвана голова починає тріпотіть... Я дуже радий навіть службі. Служба мені дала 102 карбованці 65 копійок, щомісяця... Тільки часом, коли в голову находять образи, а в серце - звуки, коли опанують вони мною, тоді мені

хочеться їх забрати як найдорогоцінніший скарб і побігти кудись на пустельний берег моря і там на самоті розібратись в них, розставити їх гармонійно і вернутись щасливим для нових вражінь, нових спостережень<...>Живу надією, що колись я зроблюсь вільним, принаймні на два, три роки, поки здоровий, поки можу працювати. Сподіваюсь розплатитись за три-п'ять років з боргами (у мене їх 1822 карбованці!) а потім з легкою совістю можна буде... знову влізти в борги, ставши вільним художником» [3].

Мріючи повністю присвятити себе літературній діяльності та видавати свої твори, О. Олесь змушений був погодитися на неприйнятну для нього посаду ветеринара на міській скотобійні в Києві, де працював в періоді з 1909 - 1919 роки. Незважаючи на складні життєві обставини, він не полишав активної участі в культурному житті. З 1911 року поет співпрацював з редакцією журналу «Літературно-науковий вісник» і видавництвом «Лан». Крім того, підтримував листування з національно свідомою молододо інтелігенцією.

У 1912 році поет їде у подорож Гуцульщиною вивчати колорит Західної України. Згодом, ця мандрівка стала основою для поеми «На зелених горах» написаною у 1915 р. У цьому творі Гуцульщина представлена як «Країна див», яка являє собою вільну душу української нації. Його вразила краса гуцульського побуту, природи та духу, як вони зберігали свою гідність і національну самобутність.

У 1913 році після подорожі до Італії Олександр написав низку віршів, таких як «Мов келих срібного вина», «Італійська ніч підкралась», «В долині тихий сон летить», які яскраво доповнили українську мариністичну лірику. Ще через рік, у 1914 виходять «Драматичні етюди. Книга IV».

Олександр часто звертає свою увагу на соціальні проблеми української держави того часу. Він, як і вся молода інтелігенція, глибоко відчував національне поневолення української нації, тому із захопленням сприйняв падіння російського царського режиму і почав активно співпрацювати з Центральною Радою. 1917 року О. Олесь видає нову збірку поезій, в якій особливо помітним стає цикл «З щоденника рік 1917», що передає перші кроки

утвердження української свідомості та символізують початок національної незалежності. У своїх творах поет прославляє рідну землю, порівнює Україну з образом матері, що кличе своїх дітей «під короги» та благословляє їх на боротьбу за свободу.

У 1919 р. після Великої Жовтневої соціалістичної революції О. Олесь емігрує з України. Рішення покинути рідну батьківщину було складним і надзвичайно болючим для поета. Після еміграції за кордон, Олександр оселяється і періодично живе в Будапешті, Відні, Берліні та Празі. Настрої пригніченості, смутку і самотності наповнюють першу еміграційну збірку віршів О. Олеся — «Чужиною» (видану у Відні 1919 р.).

*«В вигнанні дні течуть, як сльози,
Думки в вигнанні сплять, як мертві,
Солодкі спогади сичать, як змії,
Душа ридає, як дитина.
Душа розірвана, як рана...
Бальзам далеко так, як сонце,
А сонце, сонце, як і щастя,
Там, там, лише в краю коханім.»* [11, с.279].

У 1919 році він служив представником з питань культури посольства Уряду УНР у Будапешті. У 1920 році, коли впав Уряд УНР, Олександр виїхав до Відня, де писав про здеморалізовану українську еміграцію. Поет піддавався великій хвилі критиці. Люди, які залишилися в Україні, критикували його, а ті, які виїхали за кордон, висміювали.

У Відні Олесь очолював Союз українських журналістів та працював редактором журналу «На переломі». А з 1924 поет проживав у Празі. Олександр Олесь також, уважно стежив за літературним життям у радянській Україні. Так, на поезію Павла Тичини, написану під впливом партійної ідеології, він відповів критичним віршем- звинуваченням «І ти продався їм, Тичино».

О. Олесь часто звертається до історичних тем, у його творчості значне місце займають роздуми про княжу добу та міжусобні конфлікти, які, на його

переконання, стали причиною занепаду Київської Русі. Ймовірно, інтерес до цієї тематики був посилений подіями кривавої громадянської війни в Україні, результатом якої стала збірка «Минуле України в піснях», яка була видана у Львові в 1930 році.

Перебуваючи у вимушеній еміграції, поет глибоко переживає страшні новини з України. Голодомор 1933 року, масові арешти й страти української інтелігенції. Особливо вразила його трагедія родини близького його приятеля, письменника Антона Крушельницького, якого разом з його синами – Тарасом та Іваном було вбито в грудні 1934 року. Ця жахлива подія стала підґрунтям до створення у січні 1935 року чуттєвої драми «Земля обітована».

Життя Олеся в останні роки було сповнене тривогою й переживаннями. Німецька окупація Чехословаччини, яка свого часу стала для нього прихистком, початок Другої світової війни. Олександр тяжко переживав за свого сина Олега, який активно підтримував і був учасником руху Опору. Осінню 1941 року син Олександра Олеся приїхав до Києва, де невдовзі був заарештований нацистами. І через 3 роки, у червні 1944 року життя талановитого поета і відомого українського вченого Олега Ольжича обірвалося в наслідок тортур у концтаборі Заксенгаузен. Тяжка втрата сина стала фатальним ударом для батька — і вже 22 липня 1944 року не стало й самого Олександра. Раніше О. Олесь був похований на Ольшанському кладовищі в Празі. 13 січня 2017 року чеська влада офіційно дозволила передачу останків Україні. Урочисте перепоховання праху Олександра та Віри Кандиб відбулося 29 січня 2017 року на Лук'янівському кладовищі.

Неповторна постать Олександра Олеся в українській літературі, який залишив по собі великий слід як літературний діяч, який проповідував національне самовизначення, духовність і гуманізм. Його творчість стала відображенням душі українців, з їхнім болем, мріями та прагненням до свободи. Олесь є одним із багатьох митців, які, незважаючи на тиск влади, продовжували підтримувати українську ідентичність, мову та історичну пам'ять через художнє слово.

Його лірика, емоції та глибина виділялися в його поезії. О. Олесь поєднував європейський символізм з українськими народними традиціями, прославляючи красу природи, людські почуття, а також торкаючись тем визвольного руху, боротьби та очищення через страждання. Він залишився вірним українському слову та вірив у краще майбутнє свого народу, незважаючи на те, що був далеко від Батьківщини. Поет не здавався, навіть незважаючи на те, що еміграція стала для нього особистою трагедією. Він редагував українські видання, підтримував культуру України та залишався моральним авторитетом для української інтелігенції, активно працюючи в європейських містах. Звертаючись до його життя та творчості, ми можемо краще розуміти значення української культурної спадщини.

1.2. Історія написання та художнє втілення драматичного етюд «Осінь»

«Осінь» — драматичний етюд (невелика драматизована лірична поема) написаний українським поетом і драматургом Олександром Олесем у 1913 році та опублікований у збірці «Драматичні етюди» 1914 року.

«Осінь» вирізняється майстерним використанням різноманітних жанрових рис. По-перше, відчувається вплив ліричної драми. Замість розгорнутої дії, дійство занурює читача в атмосферу осіннього вечора в лісовій хатині. Монологи Сторожихи, її поетичні описи природи, сповнені метафор, створюють особливий ліричний настрій, де внутрішні переживання персонажів набагато важливіші за зовнішні події. Також, значну роль відіграє символізм. Образ осені як метафора згасання кохання та людського життя, вітру як уособлення тривожності, образ лісу як місця самотності, спокою та роздумів. Усі образи несуть глибокий символічний зміст, розширюючи межі простого зображення дійсності та надаючи твору філософської глибини. Разом з тим, твір має виразні риси психологічної драми, в центрі якої знаходиться внутрішній світ персонажів, їхні складні емоційні взаємовідносини та приховані думки. Діалоги між Панночкою та Паном - розкриття їхнього психологічного стану, минулих травм та

теперішніх почуттів, навіть мовчання та недовомленість стають важливими елементами для розуміння їхньої внутрішньої боротьби. Таке поєднання жанрів дозволяє О. Олесю створити камерний, але емоційно насичений твір, що глибоко проникає у внутрішній світ людини.

Спираючись на біографію поета, контекст епохи та аналіз творчості того періоду, я окреслила можливі передумови написання твору.

На початку 1910-х років у творчості Олеся спостерігається певний перехід від оптимістичних настроїв ранньої поезії до більш лірично-меланхолійних. У 1912 році О. Олесь подорожував Західною Україною, вивчаючи її колорит та традиційні, культурні особливості. Його неабияк вразила краса гуцульської природи та духу. В етюді «Осінь» ми можемо спостерігати часте вживання елементів західноукраїнського діалекту, які проявляються і в лексиці, і в орфографії оригінального тексту твору.

Можливо, особисті переживання, роздуми про швидкоплинність часу, красу природи, плинність почуттів знайшли відображення в його творі.

Що стосується художнього втілення твору, то драматичні етюди О. Олеся, зокрема і «Осінь», ставилися на театральній сцені. Наприклад, у 1917 році Лесь Курбас ставив виставу «Театр О. Олеся», на основі трьох драматичних етюдів у Молодому театрі в Києві. Серед них була і «Осінь», це була спроба дослідити естетику театру символізму.

«Лесь Курбас завжди ставив перед собою і своїм колективом нові сміливі цілі й завдання. Створюючи виставу за творами тонкого лірика та символіста Олександра Олеся, режисер прагнув поринути у внутрішнє життя людини, зануритись у її підсвідомість, у сферу таємних глибин її душі.<...> Працюючи над виставою, Лесь Курбас усвідомлював, що не всі глядачі підготовлені до такого театру. Передбачаючи ризики й прагнучи виховати вдумливого глядача, режисер увів у виставу пролог. Він розумів, що мистецтво не треба пояснювати, але в цьому спектаклі момент прологу був принциповим. На прем'єрі, перед початком вистави, Курбас виходив до глядачів у костюмі П'єро й розповідав їм про символістичний театр.<...> Вистава складалася з трьох

етюдів: «Осінь», «Танець життя» та «При світлі ватри». <...> Оскільки вистава складалася з етюдів, сприймали й аналізували їх незалежно один від одного. Ніковський, наприклад писав, що «Осінь» і «При світлі ватри» пройшли не яскраво (хоча в «Осені» був переданий настрій), а «Танець життя» пройшов гарно і справив сильне враження на глядачів. <...> Курбас називав театр Олеся храмом людського духу і в цьому храмі давав можливість відчувати не лише прекрасні, але й моторошні «таємні дрижання незглибних глибин» душі та підсвідомості»[15].

1.3. Розбір основних подій згідно розвитку сюжету

1. Несподіваний приїзд Панночки.
2. Панночка просить Сторожиху її сховати.
3. Поява Пана.
4. Намір Пана купити цей лісовий будиночок.
5. Спогади Сторожихи про перший візит Пана, в який вона не змогла захистити Панночку.
6. Розмова Пана та Панночки про лист написаний його дружині.
7. Сторожиха приносить загублений перстень Пана, що свідчить про його сімейний статус.
8. Пан зізнається Панночці у коханні.
9. Пан приймає рішення відправити коней і залишається в лісовому будиночку.
10. Сторожиха вбиває Пана.
11. Сон Панночки про смерть коханого.

На початку п'єси Сторожиха, розповідає про осінь, як про відображення своєї душі. Про атмосферу згасання. Пейзажі осені ніби віддзеркалення душі Сторожихи: вона почувається самотньою, виснаженою, покинутою, вона уподібнює себе до старих дерев, мовчазних свідків часу. Мріє про смерть, щоб отримати полегшення, але смерть «не приходить», тому їй все ще доводиться «хитати головою», та жити з тягарем пам'яті. З появою Панночки, Сторожиха уважно її вивчає, ніби «скануючи» її емоційний стан та причини візиту. У її

репліках відчувається настороженість та спроба зрозуміти, причину візиту дівчини в лісову глушину пізньої осінньої пори.

Раптово здійснюється сильний вітер, котрий Сторожиха сприймає як персоніфіковану небезпечну силу, образ Пана. У Панночки ж вітер викликає тривогу та страх, і асоціюється з небезпекою, від якої вона тікає. Сторожиха ж зі свого боку, виявляє сильну неприязнь до вітру, тобто до Пана, оскільки розуміє його руйнівну силу та потенційну загрозу для Панночки, і перебуває в очікуванні чогось недоброго. Між Сторожихою і Панночкою відбувається діалог, під час якого Сторожиха продовжує уважно спостерігати за Панночкою. Її питання та зауваження спрямовані на те, щоб розгадати причину її несподіваного прибуття та її душевний стан. Відчуваючи слабкість і потребу в захисті, Сторожиха намагається попередити Панночку про потенційну небезпеку.

До лісового будиночку приїздить Пан, з метою повернути прихильність Панночки. Ця подія кардинально змінює настрій Сторожихи: її настороженість переростає у відверту ворожість та рішучість захистити Панночку від Пана.

Між Паном та Панночкою відбувається напружена розмова. Пан наполегливо намагається переконати Панночку в щирості своїх почуттів. Проте, Панночка виявляє недовіру, вона не хоче слухати Пана і боїться повертатися до минулих стосунків. Сторожиха час від часу втручається в розмову Пана та Панночки, натякаючи на те, що Панові не місце в її житті. Її репліки сповнені прихованих попереджень та бажання вигнати непроханого гостя.

Пан заявляє, що планує купити лісовий будинок у відчайдушній спробі залишитися з Панночкою. Цей крок свідчить про його бажання пустити коріння в житті Панночки і заволодіти її єдиним місцем спокою, а також позбутися Сторожихи, як свого основного опонента.

Сторожиха в спробі перервати розмову Пана та Панночки, наполягаючи, що Панночка втомлена з дороги і їй час спати, тоді як для Пана немає постелі. Пан заявляє, що хоче заснути «на руці». Сторожиха згадує літо та перший приїзд Пана, зізнаючись, що тоді вона «проспала» його візит і не змогла вберегти

Панночку від його чар. Тепер вона пильно охороняє спокій своєї Панночки та має намір не допустити повторення минулої ситуації.

Далі між закоханими відбувається важлива розмова про лист, який Панночка написала дружині Пана. Під час цієї розмови Пан знову намагається повернути їй довіру і запевнити у своїй любові до неї. У Панночки зароджується віра у щирість почуттів Пана.

Несподівано з'являється Сторожиха, тримаючи в руках перстень Пана, який він забув ще влітку. Цей предмет слугує для Панночки нагадуванням про його статус мужа, руйнуючи її зароджену віру в його щирість. На заперечення Пана Сторожиха дає зрозуміти, що вона з самого початку знала про його сімейний стан.

Незважаючи на все, Пан знову відчайдушно зізнається Панночці у своєму коханні, підкреслюючи глибину своїх почуттів. Він приймає остаточне рішення залишитися і відправляє своїх коней. Сторожиха повідомляє, що ліжка вже застелені і час йти спати. Слова «Постіль готова» набувають символічного значення. Це не просто пропозиція відпочинку, а ніби фатальна констатація неминучості. «Прийшов час прийняти свою долю, свою смерть».

Коли настає глибока ніч, втомлена Панночка засинає, Пан прямує до своєї постелі. В той самий час Сторожиха стежить за Паном. Захищаючи життя Панночки та руйнуючи небезпечний зв'язок Сторожиха вбиває Пана. Останньою сценою є сон Панночки, в якому вона бачить смерть Пана, як несвідоме бажання звільнитися від нього та його впливу.

РОЗДІЛ 2 «МЕТОДИКА РОБОТИ НАД СЦЕНІЧНИМ ОБРАЗОМ»

2.1. Характеристика та аналіз образу Сторожихи. Психологічний портрет та мотивація

Працюючи над образом Сторожихи, ми з майстром групи переважно спиралися на принципи психологічно-реалістичного театру, щоб глибше зануритися у внутрішній світ персонажа та передати його сутність через символічну мову, ритм та атмосферність.

Водночас елементи поетичного театру також знайшли своє відображення у дослідженні образу Сторожихи. Її емоційного ставлення до Панночки та Пана, її тривоги та мудрості. І в процесі роботи над виставою особливу увагу було приділено органічному поєднанню поетичної виразності з психологічною глибиною. У мові, інтонаціях, міміці та пластиці Сторожихи, щоб відобразити як її зовнішню, так і внутрішню природу.

Першим етапом мого дослідження стало створення «життєвого роману» персонажа – спроба уявити й описати його життя за межами тексту п'єси. Визначити завдання, надзавдання, наскрізну дію, а також проаналізувати характер, риси особистості та взаємодії з іншими персонажами. Лише після цього я перейшла до сценічного втілення образу, намагаючись передати правду її існування.

Набуваючи досвіду роботи з поетичними елементами та жанровими особливостями твору, другим етапом моєї роботи стало втілення образу персонажа та передача природності її життя через техніки й прийоми запропоновані О. Олесем. Також, у роботі над образом Сторожихи ми активно використовували символізм представлений автором твору. Голос, інтонації, ритм, навіть пластика персонажа були спрямовані на підкреслення її зв'язку з символами природи, здатність відчувати їхній глибинний зміст. Я намагалася через зовнішні прояви персонажа передати її внутрішню мудрість, що

корениться у спостереженні за вічними законами життя, відображеними через символічні образи твору.

Існування Сторожихи в драматичному етюді О. Олеся «Осінь», постає не як персонаж із чіткою хронологією життя, а радше нагадує концентрований зріз зрілої жіночої екзистенції, позначеної глибоким зв'язком зі світом та щільною емоційною прив'язкою до долі іншого персонажа – Панночки. Аналіз її поведінки, виразів, реакцій та окремих спогадів дозволяє реконструювати психологічний портрет жінки, чиє минуле сильно вплинуло та сформувало її нинішню ідентичність.

У молодості, ймовірно, Сторожиха була щирою, живою й відкритою до світу, але з часом, через пережите і зокрема, через болісне усвідомлення власної вразливості та юнацької наївності, призвело до формування її нинішньої фігури, позначеної мудрістю, скептицизмом та обережністю у взаємодії зі світом. Її теперішня стриманість та серйозність є наслідком набутого життєвого досвіду, що переріс у глибоке розуміння людської природи, яке вона винесла, спостерігаючи за людськими вчинками та їх наслідками.

Дитинство Сторожихи пройшло у цьому самому лісі. Її батьки багато років служили родині Панночки, доглядаючи за домом і лісом. Вона змалку вбирала в себе ритми цього місця, його таємниці та неписані закони природи. Рано втративши родину, Сторожиха з юних літ пізнала самотність, яка стала її постійною супутницею. Ліс був її першим і найвірнішим другом, який навчив її слухати тишу, розрізняти найтонші порухи природи та відчувати її ритми. Саме тут, наодинці з віковичними деревами, шепотом вітру, коливанням листя сформувалася її здатність бачити та відчувати те, що приховане від ока інших.

Ймовірно, у юності, Сторожиха пережила нещасливе кохання або ж навіть, зіткнулася зі зрадою. Цей досвід загартував її серце і душу, зробивши її більш стриманою та обережною у вияві почуттів. Саме тоді вона усвідомила крихкість і егоїзм людських стосунків та надала цінність власній незалежності.

Її зовнішність, можна окреслити наступними словами – біляве лице, зморена шкіра, очі сумні, але доволі серйозні, цей опис є візуальною

репрезентацією внутрішнього світу людини – втома від життєвих турбот та глибокої емпатії, що віддзеркалюється у її печальному погляді. Її постійна присутність у лісовому маєтку засвідчує її роль не лише господині, але й своєрідної хранительки цього простору, який набуває значення «вогнища безпеки» для Панночки.

Сторожиха була свідком народження Панночки, спостерігала, як та росла, робила свої перші кроки. З юних літ Сторожиха стала для дівчинки не просто служницею, а вірною нянею, а зі смертю рідної матері, Панночка почала сприймати Сторожиху своєю другою матір'ю. Між ними виник особливий, глибокий зв'язок, сповнений ніжності та безумовної турботи. Сторожиха бачила, як Панночка розквітає, раділа її дитячим усмішкам і співчувала першим розчаруванням. З появою дитини в будинку, самотності як такої вона не відчувала, адже її життя наповнилося турботою про Панночку. Проте спостереження за життям «господині» – її радощами та печалями – навчили Сторожиху цінувати спокій та оберігати молоду душу дівчини від життєвих бур.

Відтоді, домінантою в її ціннісній системі є беззаперечна турбота про Панночку, чиє фізичне та психологічне благополуччя є для Сторожихи пріоритетним. Ця материнська опіка, що пронизує її ставлення до молодої жінки, часом набуває рис гіперпротекції, зумовленої, можливо, глибинним страхом втратити її або допустити повторення минулих помилок.

Однією з визначальних рис її психологічного профілю є розвинена інтуїція. Вона немов відчуває емоційні вібрації простору, передчуваючи майбутні події, секрети та внутрішній стан інших людей. Її реакції часто є глибинним, майже містичним розумінням ситуації. Наприклад, це проявляється у її настороженості щодо вітру, який вона персоніфікує з Паном, та у її миттєвому зчитуванні тривоги Панночки.

Поряд з інтуїцією в її характері чітко простежується альтруїстична спрямованість на беззастережний захист Панночки. Її турбота позбавлена будь-якої корисливості, вона діє з глибокої внутрішньої потреби оберігати ту, кого вважає собі близькою. Ця самовідданість сягає жертвності, що яскраво

проявляється у її готовності до рішучих, навіть крайніх заходів заради безпеки молодої жінки.

Водночас у її психологічному портреті присутня емоційна стриманість, що межує з інтровертністю. Вона не схильна до експресивних емоційних проявів, її почуття часто приховані за скупими репліками та пильним поглядом. Ця внутрішня саморегуляція наслідок самотнього життя, що навчило її покладатися лише на власні сили та приховувати вразливість.

Її ставлення до Пана викриває глибоко вкорінену недовіру до чоловічої природи, зумовлену попереднім негативним досвідом та також, інтуїтивним відчуттям його деструктивного впливу на Панночку. Ця когнітивна установка проявляється у її спробах протидії його присутності, пильній оцінці його дій та прагненні до фізичного та емоційного дистанціювання між ним та Панночкою.

Отже, психологічний портрет Сторожихи є складним поєднанням інтуїції, емоційної стриманості та недовіри. А вершиною цієї психологічної архітекτονіки є гіпертрофоване почуття відповідальності за благополуччя Панночки, що виступає домінантною рушійною силою її вчинків.

Також, слід відзначити послідовність зміни імені Сторожихи, подану автором. На початку етюду персонаж подається, як Сторожиха (форма жіночого роду), проте з першою згадкою Пана, що є головним подразником Сторожихи й загрозою для Панночки, виникає інше звучання імені – Сторож (форма чоловічого роду). Ця акцентованість вже надає нам важливу інформацію щодо характеру відносин Сторожихи з іншими дійовими особами.

Відношення Сторожа до Пана динамічне, різке, агресивне, наступальне, Сторожихи до Панночки навпаки – пасивне, чуйне, емпатичне, віддане, сердечне. Вкотре ми переконуємося, що Сторожиха відіграє батьківську роль в житті Панночки. Чоловіча сторона, тобто Сторож – виконує роль батька, яка проявляється в її захисті й боротьбі за Панночку.

Жіноча сторона ж у свою чергу – це няня, яка виконує функцію матері - дарує любов, увагу, підтримку і є для Панночки «місцем спокою і комфорту».

2.2. Сторожиха та її взаємовідносини з іншими персонажами

У драматичному етюді О. Олеся «Осінь» центральною є атмосфера холоду, тривоги, передчуття та складні емоційні взаємини між трьома ключовими персонажами.

Панночка

Молода жінка, яка несподівано з'являється в лісовій хатині пізньої осінньої ночі. Вона втомлена, засмучена і явно від когось тікає. Її душевний стан позначений внутрішнім конфліктом, розчаруванням та бажанням знайти спокій. Панночка шукає захисту та розуміння у Сторожихи, але водночас відчуває тягар минулих стосунків із Паном. Її поведінка свідчить про спробу розірвати болісний зв'язок і знайти внутрішню рівновагу.

Пан

Жонатий чоловік, який приїздить слідом за Панночкою. Він наполегливий у своєму бажанні повернути її прихильність, всупереч її сумнівам та тривогам. Його емоції коливаються від відчаю до наполегливості, часом межуючи з егоїзмом. Перебуваючи на роздоріжжі вибору, Пан демонструє неспроможність до прийняття вольового рішення щодо свого життя між законною дружиною та прагненням до емоційної близькості з Панночкою. Ця невизначеність почуттів, зумовлена нестачею мужності, призводить до руйнування життя обох жінок. Власна нерішучість Пана, таким чином, стає підґрунтям для невідворотного покарання, що знаходить свій прояв у його фізичній смерті як своєрідній розплаті за спричинені страждання.

Сторожиха

Стара жінка, мешканка лісового будинку. Вона мудра, спостережлива та інтуїтивно відчуває напружену ситуацію. Сторожиха виявляє глибоку турботу про Панночку, ставлячись до неї майже як до дитини, яку необхідно оберегти від небезпеки. Її мова сповнена символічних образів. Сторожиха насторожено ставиться до Пана, вбачаючи в ньому загрозу для спокою Панночки. Її головна мета – захистити молоду жінку.

Стосунки Пана і Панночки – це поле бою почуттів, де домінантою виступає спокуса, підґрунтям якої є сильне любовне тяжіння. Каталізатором цих стосунків є ініціатива Панночки у формі листа до дружини Пана, яка розкриває їхній таємний зв'язок, що є водночас і спробою розірвати ці стосунки. Ця дія насправді є провокацією, яка спонукає Пана слідувати за Панночкою і врешті решт визначитися, кого він бажає бачити головною жіночою фігурою у своєму житті. Пан, усвідомлюючи загрозу втрати Панночку одразу ж наздоганяє її. Зустрівшись, Пан робить все можливе, аби повернути минулі стосунки. Його наполегливість межує з одержимістю, він не здатен зчитати відчай в очах Панночки, вперто намагаючись розбудити її почуття.

Взаємовідносини Панночки та Сторожихи – глибокий, емоційно насичений зв'язок, який поєднує в собі батьківську опіку та дочірню довіру. Сторожиха виступає в ролі захисниці та наставниці для Панночки. Її турбота є безумовною та всеосяжною, сягаючи корінням у дитинство Панночки. Сторожиха інтуїтивно відчуває емоційний стан Панночки, вона є її підтримкою і притулком, Сторожиха не просто охоронниця місця сили Панночки, вона і є джерелом її духовної сили. Зі свого боку, Панночка відчуває до Сторожихи глибоку прихильність та довіру. Вона шукає в ній розради, захисту від зовнішніх загроз (уособлених Паном) та внутрішньої сумнівності. Приїзд Панночки до Сторожихи як раз і є свідченням її потреби зміцнити свою внутрішню стійкість.

Як наслідок, їхні взаємини – це глибоко емпатична єдність, де одна жінка віддає свої сили, мудрість та турботу, а інша шукає захисту та підтримки. Цей зв'язок є одним із ключових елементів, що визначають розвиток подій у драматичному етюді.

Відносини Сторожихи й Пана розгортаються як протистояння між охоронцем та порушником спокою. Сторожиха, як берегиня спокою Панночки, сприймає Пана як зовнішню загрозу для сталого порядку та емоційного стану молодої жінки. Її ставлення до нього з самого початку є ворожим і несхвальним. Вона інтуїтивно відчуває нещирість його намірів та потенційну деструктивність його присутності у житті Панночки. Її реакції на Пана часто виражаються через

скупі, але промовисті репліки, натяки та навіть спроби залякування, як-от згадки про «нечисту силу». Зі свого боку, Пан розглядає Сторожиху як перешкоду на шляху до його стосунків з Панночкою. Він недооцінює її вплив на молоду господиню та рішучість у її захисті. Їхня взаємодія є конфліктом інтересів. Сторожиха прагне віддалити Пана, захищаючи їх з Панночкою «жіночий простір», Пан же наполягає на своєму праві бути поруч з коханою, ігноруючи опір старшої жінки.

Отже, взаємовідносини між Сторожихою та Паном – це динамічне протистояння між минулим і можливим майбутнім Панночки, між усталеним комфортом, порядком та руйнівною пристрастю. В цій битві Сторожиха представляє стабільність і захист, а Пан – спокусу та емоційну нестабільність. Їхня взаємодія стає каталізатором трагічних подій та невідворотного програшу (смерті) однієї зі сторін.

2.3. Робота над характером та характерністю

Характер Сторожихи визначається глибокою емпатією та самовідданою турботою про Панночку. Вона відчуває за неї велику відповідальність і сприймає, як рідну дитину. Сторожиха наділена гострим інтуїтивним розумінням та життєвою мудрістю, що допомагає їй бачити приховані мотиви. Їй також притаманна стриманість, яка часто приховує її глибоких внутрішні переживання. Коли ж виникає загроза для Панночки, в ній пробуджується рішучість та готовність до опору.

Дослідивши і проаналізувавши характер персонажа можна сформулювати її характерність. Отже:

Її мовлення відзначається лаконізмом, але разом з тим й глибокою змістовністю. Вона схильна до використання афористичних висловів, що відображають її життєву мудрість та спостережливість. У її лексиконі часто зустрічаються архаїзми та елементи народної поетики, що підкреслює її зв'язок із традиціями та природно-культурним світом. Інтонаційно її мова може варіюватися від спокійної розважливості до твердої переконаності, особливо

коли мова йде про життя Панночки. Її реакції вирізняються стриманістю зовнішніх проявів, проте її погляд часто є проникливим та оцінюючим, відображаючи внутрішню пильність. Незважаючи на вік, у її рухах відчувається гідність та усвідомлення власної сили, її хода може бути неспішною, але впевненою та розміреною. Її жести, як правило, стримані й практичні, позбавлені зайвої експресивності. Проте, у спілкуванні з Панночкою вони набувають м'якості, легкості та турботливості, тоді як у присутності Пана стають рішучими й напруженими. Її міміка скупа, але часто є дуже виразною.

2.4. Надзавдання та наскрізна дія ролі

Надзавдання Сторожихи:

Забезпечити цілковитий емоційний та фізичний добробут Панночки, захистити її від страждань та небезпек зовнішнього світу, зокрема Пана.

Наскрізна дія Сторожихи:

Невпинно оберігати Панночку, протидіючи будь-якій загрозі її благополуччю. Нейтралізувати присутність Пана як головного джерела загрози.

РОЗДІЛ 3 «СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ ОБРАЗУ СТОРОЖИХИ»

3.1. Використання виразних засобів для становлення сценічного образу. Голосова та пластична характеристики, темпоритм ролі

Становлення переконливого сценічного образу є результатом гармонійного застосування різноманітних засобів виразності, серед яких особливе місце посідають голосова та пластична характеристики. Розглядаючи роль Сторожихи у драматичному етюді О. Олесея «Осінь» крізь цю призму, виявляємо потенціал для створення багатовимірною та психологічно глибокого сценічного втілення.

Виразність голосу Сторожихи є важливим інструментом розкриття її внутрішнього світу. Її тембральне забарвлення, тяжітиме до більш глибоких, приглушених реєстрів із ледь відчутною осиплістю, що корелює її вік із тривалим, самотнім життям серед природи. Інтонаційний контур її мовлення коливатиметься від спокійної розсудливості до наполегливої переконаності, особливо у контексті захисту Панночки. У діалогах з останньою можливе вкраплення теплих, опікунських відтінків. Манера артикуляції може характеризуватися розміреністю та обдуманістю, з використанням пауз, як засобів акцентуації смислових нюансів. У моменти емоційної ескалації ймовірно прискорення темпу мовлення.

Фізична виразність ролі не менш вагома для сценічної ідентифікації образу. Її статична репрезентація може демонструвати вертикальну стабільність з легкою ознакою вікової згорбленості. Темпоральна організація сценічного існування Сторожихи можна визначати загально, як «адажіо», її внутрішній ритм, що відображає спокійний плин її існування. Однак, у критичних моментах, зумовлених появою антагоніста або емоційним стресом Панночки, спостерігатиметься ритмічне прискорення, що виявлятиметься у реакціях та рухах. Також, важливо підкреслити здатність персонажа до тривалої

концентрації та уважного спостереження, що відображає його внутрішнє сприйняття часу.

3.2. Костюм, грим та реквізит

Існує цілий ряд різноманітних аспектів за допомогою яких створюється вдалий сценічний образ. Один з найважливіших таких елементів це – зовнішній вигляд. Тож, працюючи над сценічним образом, актору варто приділити особливу увагу зовнішності персонажу. А саме костюму, його елементам, та гриму, які сприяють конкретизації образу. Саме ці деталі першочергово допомагають глядачу розкрити інформацію про персонажа. Його вік, соціальний статус, характер, стиль тощо. Одним з основних завдань гриму є розкриття внутрішнього світу героя, зовнішньо відобразити внутрішнє «єство» образу. За допомогою гриму актор модифікує риси свого обличчя на більш виразну форму, яка точніше розкриває сутність персонажа.

Спершу треба пройти етап ескізування. Ескізування – це аналітичний процес створення гриму, який складається зі збору даних характеризуючих героя, матеріалів, що надав автор твору, ілюстрацій, написання анкети та біографії, що і є ключовою підтримкою в роботі над зовнішністю персонажа. Після збору всієї необхідної інформації слід перейти до створення ескізу (замальовка обличчя актора з урахуванням рис образу) за допомогою листа паперу, кольорових олівців та гумки. Після закінчення аналітичного етапу та етапу створення ескізу, можна переходити до самого гримування.

Виходячи з даних відомих про персонажа: Сторожиха – жінка літнього віку, чиє обличчя несе на собі відбиток прожитих років. Шкіра її виглядає змороною, можливо, потемнілою від вітрів та сонця лісу. Очі її сумні, але водночас сповнені серйозності, ніби зберігають у собі глибоку мудрість та знання. Часто її голову покриває хустка, приховуючи темне волосся. Загалом вона виглядає як проста жінка, за плечима якої – чималий досвід і непрості випробування.

Варто наносити грим, користуючись схемою гримування «старечого обличчя». Але, перш ніж безпосередньо наносити грим, треба підготувати шкіру обличчя. Очищаємо шкіру за допомогою тоніку, для того, щоб зняти бруд, чи пил, що потрапляє на обличчя. Наступним кроком буде зволоження, у цьому допоможе зволожуючий крем, база під макіяж, праймер, або ж вазелін, ці продукти створюють такий собі «бар'єр» між шкірою та гримом, і запобігають забрудненню і запаленню шкіри обличчя. Далі наносимо тонкий шар тонального засобу, щоб приховати природні недоліки та вирівняти тон шкіри. Також тон можна накласти і самими гримувальними фарбами, в старості обличчя втрачає свою білявість та свіжість і набуває темного кольору. Використовуючи тон № 1 + № 3 з додаванням охри та білої фарб, можна отримати потрібний нам пергаментний відтінок шкіри. Важливо уникати занадто великої кількості використання тону, щоб не отримати ефекту, так званої «маски».

Далі переходимо до корекції та пропрацювання деталей обличчя.

Корекція: Після нанесення тону треба затемнити западини темною фарбою, можна використати мікс світло-коричневої фарби + бакан. За основу корекції можна взяти схему «анатомічного» гриму, але при цьому робити затемнення меншими та легшими. Працюємо за правилом: «все, що виступає - висвітлюється; те що заглиблюється – затемнюється». Варто пам'ятати, що натуральність роботи залежить від чистоти й співвідношення темних та світлих фарб.

Очну западину затемнюємо трохи нерівномірно, внутрішній кут ока тонуємо сильніше, ніж зовнішній. Очі підводимо сірою та коричневою фарбами і розтушовуємо. Нижня частина очної западини промальовується трохи сильніше. Контуром я позначаю так звані «мішки» під очима, і заповнюємо їх світлим тоном, а верхню частину виличної кістки окреслюємо коричневим контуром і тушуємо його. Затушувавши скроневу западину темною фарбою, створюємо імітацію «провалу» в зоні скронь.

За допомогою невеликого спонжа створюємо рум'янець. Для цього змішуємо бакан з жовтою фарбою. Отриману суміш кольорів наносимо

ушивчастими мазками, концентруючи колір у зоні вилиць, немов створюючи ефект склеротичного рум'янцю. За допомогою маленького пензлика, використовуючи колір бакан, також можна створити імітацію кровоносних судин. Губи зафарбовуємо світлим консилером, на верхню губу додаємо трохи темного відтінку, і створюємо невеликий градієнт. Контур губ обводимо міксом з коричневої, бакан та білої фарби, створюємо імітацію сухих губ. Додаємо ефект «відвислої губи», накладаємо невеличку тінь під нижньою губою і зафарбовуємо її світлим тоном.

Наступним етапом буде «зістарення шкіри».

Після п'ятдесяти років в організмі людини починаються вікові зміни, які характеризуються уповільненням процесів обміну речовин, зниженням еластичності, посиленням сухості шкіри, зменшенням виділення шкірного сала, порушенням ліпідного спектра (зменшенням кількості керамідів), які є будівельним матеріалом шкіри тощо.

Основні зовнішні ознаки старіння шкіри:

- Утворення дрібних зморшок.
- Поява пігментних плям.
- Формування носо-губних складок.

Зморшки бувають лобові (горизонтальні), міжбрівні, надбрівні, підбрівні, підочні, променисті (тобто скроневі, «гусяча лапка»), носо-губні, дугообразні, щелепні (паралельні). Я помічаю лише чотири області: лобову, скроневу, підочну та носо-губну. За допомогою тоненького пензлика та суміші фарб темно-коричневої та бакан, намічаємо наші мімічні зморшки на місцях природних складок. Природні складки можна явно спостерігати при емоції здивування та широкої посмішки на обличчі. Для більш природного вигляду зморшки повинні бути хвилястими і нерівномірними за глибиною. Центр зморшки візуально повинен виглядати глибшим та темніший, а краї тоншими і бліднішими. Далі трохи підтушовуємо наші зморшки для більш природного вигляду. Для зморшок використовуємо темно-коричневу фарбу+бакан.

Для того, щоб відобразити «пігментацію» на обличчі, змішуємо коричневу, охру та білу фарби, і наносимо точковими рухами в зону чола, носа та щік.

Ніс. Робимо контурінг на бічних площинах носа та висвітлюємо спинку носа світлим консилером.

Брови. Корекцію брів робимо виходячи з природної форми «дугоподібні брови». З віком брови стають рідкими і через це частково можуть втрачати форму, тому для досягнення ефекту нерівних брів можна, частково затушувати область брів тоном, але не надто інтенсивно, щоб не перекрити їх природній темний колір. Мімічна композиція у персонажа «сум», отже брови мають трохи опущений вигляд.

Очі. Для більшого оформлення очей додатково наносимо на всю повіку тіні коричневого кольору, для цього використовуємо м'який пензлик для ретельного розтушування тіней. Вії фарбуємо коричневою тушшю, без додавання зайвого об'єму.

Підборіддя. Для підкреслення круглого підборіддя, трохи затемнюємо його з двох сторін бронзатором, а по центру наносимо світлий консилер. Закінчений грим фіксуємо пудрою, використовуючи пушок, або великий щільно набитий пензлик, і обережно, плавними рухами, рівномірно запудрюємо все обличчя.

При роботі над втіленням сценічного образу персонажа Сторожихи я робила акцент на легкості і природності зовнішності персонажа. При роботі з гримом дотримувались концепції відтворення зовнішніх даних героя, щоб точніше розкрити сутність персонажа через зовнішній вигляд.

Костюм: Довга українська сорочка молочного кольору з довгим рукавом та вишивкою, чорна максі (довга) спідниця вільного крою. Чорний, жіночий кожух до колін. Чорні чоботи на платформі 2-3 см. З аксесуарів додаємо жіночу хустку чорного кольору.

У ході роботи над художнім втіленням твору відбувалася взаємодія з таким реквізитом: ліхтар, чашка, чайник, сухі трави, шишки, дрова, перстень, чавунець, ніж.

ВИСНОВКИ

У даному проєкті було здійснено комплексне дослідження драматичного етюдю Олександра Олеся «Осінь». У ході дослідження було розглянуто жанрову специфіку твору, що синтезує ознаки драматичного етюдю, ліричної та психологічної драми, а також його насиченість символічними образами. Також детальніше вивчила життєвий і творчий шлях автора. Особливу увагу було приділено всебічному аналізу образу Сторожихи, методу роботи над роллю та як за допомогою виразних засобів втілити цей образ на сцені. У своїй роботі я пройшла всі етапи цього процесу — від першого знайомства з текстом до кінцевої реалізації образу Сторожихи.

Теоретична частина мого проєкту була зосереджена на глибшому розумінні та розкритті сценічного образу Сторожихи — її характеру, психології, мотивацій, взаємодії з іншими персонажами та значення її фігури у колізії п'єси. В етюді «Осінь» Сторожиха постає не просто старою жінкою, а символічною постаттю, що втілює зв'язок із природою, глибоку мудрість та здатність відчувати те, що приховане від інших. Її мова, сповнена метафор та символічних образів, розкриває її особливе бачення лісового світу й передчуття майбутнього, подій, що мають статися. Вона наче оберігає Панночку, стаючи для неї духовною опорою та підтримкою.

Працюючи над цим образом, ми переважно користувалися принципом роботи психологічного-реалістичного театру, намагалася глибше зануритися у внутрішній світ персонажа, прагнучи передати його через символічну мову, ритм та атмосферність. Водночас, елементи поетичного театру також знайшли своє відображення у дослідженні Сторожихи. Її емоційного ставлення до Панночки та Пана, її тривоги та рішучості. Особливу увагу було приділено пошуку органічного поєднання поетичної виразності з психологічною глибиною її мови, інтонацій, міміки та пластики, що мають відобразити її зв'язок з природою, мудрість та внутрішню силу.

Практична частина дослідження включала поетапний аналіз п'єси, визначення головного завдання та наскрізної дії мого персонажа, а також серію інших аспектів, спрямованих на поглиблене розуміння її поведінки та реакцій у різних сценічних обставинах. Кульмінацією цього творчого пошуку стало безпосереднє втілення сценічного образу Сторожихи, де були застосовані всі набуті акторські навички. Дана робота є моєю спробою глибокого проникнення в образ Сторожихи, осмислення її значення в контексті п'єси та демонстрації набутих акторських навичок у втіленні цього багатогранного персонажа.

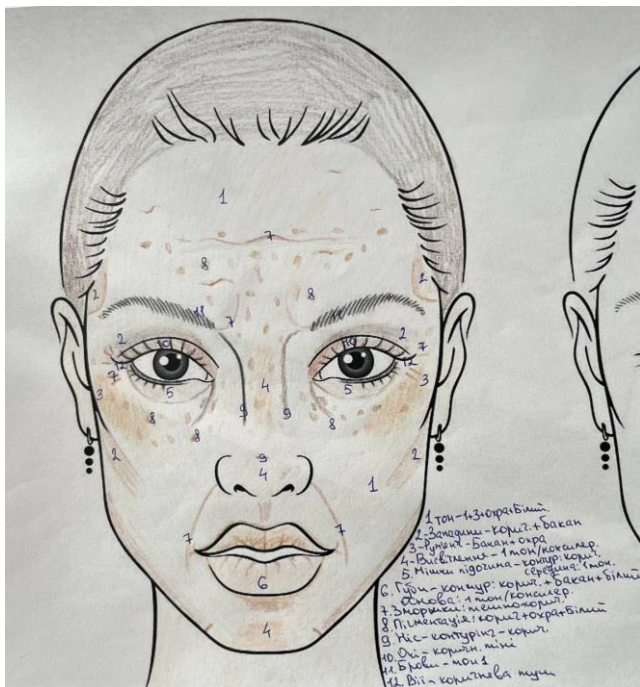
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія : сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Олександр_Олесь
2. Дем'янівська Л. С. Символізм як один з напрямів української літератури (Драми Олександра Олесья). // Українська мова і література в школі. 1992. № 9–10. С. 25–28.
3. Інститут Рукопису нац. б-ки України ім. В. Вернадського, Ф. 244. № 316. Арк. 1, 2.
4. Ковалів Ю. І. Символізм як стильова домінанта лірики Олександра Олесья і її рецептивні колізії // Вісник СумДУ. 2008. № 2. С. 94–99.
5. Курбас Л. Філософія театру [упоряд. М. Лабінський, ред. М. Москаленко]. // Київ : Основи, 2001. 917 с.
6. Малютіна Н. Іntenціональність висловлювань та способи їх художнього функціонування у драматичних етюдах Олександра Олесья // Слово і Час. Київ. 2004. № 12. С. 42–50.
7. Малютіна Н. Метаморфози поетичної душі в ранній ліриці Олександра Олесья // Історико-літературний журнал. Одеса. 1998. №4. С. 74-79.
8. Малютіна Н. Семантика висловлювання в контексті метасловесної тканини драматичного етюд Олександра Олесья «Осінь» // Культура народів Причорномор'я. Сімферополь, 2002. № 32. С. 349–352.
9. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. ОЛЕКСАНДР ОЛЕСЬ (1878–1944) : СПІВЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ : сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6321>
10. Неврлий М. Олександр Олесь: Життя і творчість. // К.: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1994. С.102–125.
11. Олесь О. Твори: в 2 т. [упоряд., авт. передм. та приміт. Р. П. Радишевський]. К.: Дніпро, 1990. Т. 1: Поетичні твори. Лірика. Поза збірками. З неопублікованого. // Сатира, 1990. 958 с.
12. Олійник О. Крізь шати повсякденності (Особливості символістської драми О. Олесья) // Слово і час. Київ. 1994. №4-5. С. 15-19.

- 13.Петров В. Проблема Олеся // Українське слово, Кн. 1. К.: Рось, 1994. С. 275–285.
- 14.Поет з душею вогняною. Олександр Олесь у спогадах, листах і матеріалах [упоряд. та прим. І. М. Лисенка] // К.: Дніпро. 1999. 224 с.
- 15.Проект «Open Kurbas: цифрова колекція». : сайт. URL: <https://openkurbas.org/performances/teatr-o-olesya/>

ДОДАТКИ

Ескіз:

Афіша до вистави:

Сценічне втілення:

